

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 21 juni 2019
(OR. en)

10414/19

SOC 495
EMPL 383
ECOFIN 648
EDUC 326
SAN 309
GENDER 29
ANTIDISCRIM 19

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
Betreft:	De economie van welzijn - Samenvatting van het achtergronddocument van de OESO "Creating opportunities for people's well-being and economic growth"

Voor delegaties gaat hierbij de samenvatting van bovengenoemd achtergronddocument van de OESO.

Het achtergronddocument staat in document 10414/19 ADD 1.

De economie van welzijn

Samenvatting van het achtergronddocument van de OESO "Creating opportunities for people's well-being and economic growth" (Kansen creëren voor welzijn en economische groei)

Welzijn als beleidskompas

Het is inmiddels ingeburgerd om economische prestaties en maatschappelijke vooruitgang niet alleen aan de hand van het bbp te meten. Met alleen het bbp als kompas krijgen beleidsmakers, zoals steeds meer wordt erkend, geen voldoende breed en precies beeld over wat de economie voor burgers doet, of welke langetermijneffecten de groei op duurzaamheid heeft. De EU was een van de eerste instellingen die het belang hiervan onderkende.

De OESO heeft een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van het begrip "multidimensionaal welzijn" als onderzoeks-, meet- en beleidsinstrument, bijvoorbeeld met het *OECD Well-being Framework*, het *OECD Framework for Policy Action on Inclusive Growth*, het *Better Life Initiative* en het *New Approaches to Economic Challenges Initiative*. Dit multidimensionale begrip van welzijn biedt talloze mogelijkheden om beleidsbeslissingen en resultaten te verbeteren. Door zich te richten op resultaten verspreid over de vele gebieden die voor mensen belangrijk zijn, kunnen beleidsmakers gebieden waar het goed gaat, maar ook problemen en spanningsvelden, beter in kaart brengen en effectiever de prioriteiten bepalen.

Van meten naar actie: de economie van welzijn

De "economie van welzijn" is een economie die:

- (i) de beschikbare mogelijkheden voor opwaartse sociale mobiliteit en levensverbetering vergroot in de gebieden die mensen het belangrijkste vinden;
- (ii) zorgt dat deze mogelijkheden zich vertalen naar welzijn voor alle lagen van de bevolking, met inbegrip van mensen aan de onderkant;
- (iii) ongelijkheid vermindert; en
- (iv) zorgt voor ecologische en sociale duurzaamheid.

Door mensen mogelijkheden te bieden voor meer welzijn en hen te helpen deze te benutten, bevorderen beleidsmakers welzijn niet alleen als iets dat intrinsiek goed is, maar investeren ze tevens in het potentieel van mensen als belangrijke motor voor economische groei op lange termijn, maatschappelijke veerkracht en stabiliteit. Evenzo kunnen beleidsmakers, door aandacht te besteden aan de toekomstige houdbaarheid van welzijn, het potentieel van economische groei op lange termijn optimaliseren en hun economie beter beschermen tegen negatieve schokken. In beide gevallen wil de Economie van welzijn een positieve wisselwerking tussen duurzame economische groei en welzijn creëren en in stand houden ten gunste van mens en maatschappij.

Hoe wordt een economie van welzijn opgebouwd?

Dit document wil laten zien hoe landen een economie van welzijn kunnen opbouwen en welke rol het beleid bij de verwezenlijking daarvan kan spelen. Het biedt een analyse van verschillende belangrijke kanalen waar economische groei en welzijn elkaar steunen en versterken, met de nadruk op een aantal beleidsterreinen die zowel voor het welzijn als de economische groei van wezenlijk belang zijn: (i) onderwijs en opleiding; (ii) gezondheidszorg; (iii) sociale bescherming en herverdeling; en (iv) gendergelijkheid.

In de eerste plaats stelt dit achtergronddocument dat investeren in het welzijn van mensen de basis legt voor een sterkere en meer duurzame economische groei op lange termijn. Met name een betere toegang tot hoogwaardig onderwijs en gezondheidszorg en het bevorderen van inclusieve sociale bescherming om mensen weerbaarder te maken en de sociale mobiliteit te vergroten, blijken krachtige instrumenten om de voor de economie van welzijn kenmerkende positieve wisselwerking in gang te zetten. In de tweede plaats stelt het document dat, willen deze investeringen zich terugbetalen, zij zich moeten vertalen naar meer welzijn voor alle lagen van de bevolking. Het benadrukt hierbij het belang om een einde te maken aan genderongelijkheid bij de toegang tot hoogwaardige banen.

Onderwijs

De voordelen van langer en beter *onderwijs* gaan verder dan de invloed op de groei van het bbp en treden ook op in veel andere welzijnsdimensies. Zo leven **in OESO-landen hoogopgeleiden gemiddeld 6 jaar langer dan laagopgeleiden**. Zij hebben een hogere arbeidsparticipatie, ervaren minder onzekerheid op de arbeidsmarkt en minder stress op het werk. Wel kan langer studeren een negatief effect hebben op de balans tussen werk en privé. Wil men het totale netto-effect van onderwijs op welzijn kwantificeren, dan blijkt het **rendement van de investeringen in onderwijs, als de voordelen in termen van gezondheid en werkgelegenheid worden meegenomen, meer dan verdubbeld**.

Beleid kan zowel welzijn als economische prestaties verbeteren door alle lagen van de bevolking toegang te geven tot hoogwaardig onderwijs. Belangrijke middelen hiertoe zijn o.a. meer kinderen in het kleuteronderwijs, meer autonomie voor scholen en universiteiten, minder studenten per docent, minder verschillen (en eenvoudiger overstappen) tussen academisch en beroepsonderwijs en minder hindernissen bij de financiering van studenten op tertiair niveau. Minder ongelijkheid op het gebied van toegang tot en kansen in het onderwijs is essentieel om tot betere onderwijsresultaten te komen: in landen waar de ongelijkheid in onderwijs en vaardigheden groot is, zijn de onderwijsprestaties gemiddeld lager. Ook het bereik, de sturing en de effectiviteit van opleidingen en een leven lang leren kunnen aanzienlijk worden verbeterd. **Slechts ongeveer 40 % van de volwassenen in OESO-landen neemt jaarlijks deel aan volwasseneneducatie**, waarbij de deelname van bepaalde groepen - vooral laagopgeleiden - nog beduidend lager is.

Gezondheidszorg

Gezondheid is een fundamenteel mensenrecht en draagt in belangrijke mate bij aan welzijn. Positief is, dat een betere gezondheid bijdraagt aan meer economische groei omdat het zinvoller wordt meer te investeren in **onderwijs**, door een betere arbeidsmarktparticipatie en grotere besparingen. Hier staat tegenover dat slechte gezondheid, naast de menselijke tol, een aanzienlijke economische belasting voor de samenleving en de overheidsfinanciën vormt. Zo bedragen de **totale kosten voor de geestelijke gezondheidszorg** in de 28 EU-lidstaten samen **meer dan 4 % van het bbp, d.w.z. ruim 600 miljard EUR. Jaarlijks sterven in de EU ongeveer 550 000 mensen in de werkende leeftijd voortijdig ten gevolge van niet-overdraagbare ziekten, wat neerkomt op een jaarlijks verlies van 3,4 miljoen levensjaren en 115 miljard EUR in economische potentieel.** Het effect van gezondheid op andere gebieden gaat nog veel verder dan haar invloed op de groei van het bbp. Het begint bij het onderwijs, omdat een hogere levensverwachting het rendement van de investering in het onderwijs verhoogt, terwijl een slechte gezondheid bij kinderen hun cognitieve ontwikkeling vertraagt en ertoe leidt dat hun onderwijsresultaten naar beneden gaan. Gezondheid is ook een belangrijke bepalende factor voor werkgelegenheid en subjectief welzijn.

Beleid kan zowel welzijn als economische prestaties verbeteren door de toegang tot hoogwaardige **gezondheidszorg** voor alle lagen van de bevolking te garanderen. Zeer effectief in dit verband zijn beleidsmaatregelen gericht op beter werkende gezondheidszorgstelsels, met name door meer goederen en diensten in het basispakket gezondheidszorg op te nemen. **Preventieve maatregelen en een hoge gezondheidsbescherming zijn essentiële investeringen: ze zijn vaak kosteneffectiever** dan het behandelen van de ontstane gezondheidsproblemen. **Ook maatregelen die bijdragen aan een betere geestelijke gezondheid zouden prioriteit moeten hebben in het beleid.** Te denken valt aan de ontwikkeling van meer systematische diagnostische en steunprogramma's (met name op school, tijdens de zwangerschap en rond de geboorte), het bevorderen van non-discriminatie op het werk en het verminderen van stress op de werkplek. **Onderzoek in de 36 OESO-landen, de 28 EU-lidstaten en de G20-landen toont aan dat op de hele bevolking gerichte communicatiestrategieën en beleidsinterventies voor betere voeding en meer lichaamsbeweging tegen 2050 een besparing van zo'n 58 miljard EUR op de totale budgetten voor volksgezondheid kunnen opleveren.** Het verminderen van ongelijke toegang tot medische zorg is eveneens essentieel voor betere gezondheidsresultaten, aangezien het aandeel mensen in slechte gezondheid de belangrijke gezondheidsindicatoren sterk beïnvloedt. Gezondheidsongelijkheden zijn bovendien vaak gerelateerd aan de economische situatie, opleidingsniveau of beroep. **Onvervulde zorgbehoeften zijn voor lage-inkomensgroepen bijvoorbeeld beduidend hoger.**

Sociale bescherming en herverdeling

Sociale bescherming en herverdeling hebben invloed op welzijn en economische groei door twee belangrijke mechanismen. Ten eerste beschermen sociale overdrachten mensen tegen economische instabiliteit en helpen ze hen sneller te herstellen van negatieve schokken. Ten tweede kunnen deze overdrachten voorkomen dat de ongelijkheid die nu uit de resultaten blijkt zich vertaalt in kansenongelijkheid - met name op het gebied van gezondheid, onderwijs en de arbeidsmarkt - voor de volgende generatie. **Op deze manier verhoogt sociale bescherming de sociaaleconomische veerkracht en bevordert zij investeringen in fysiek en menselijk kapitaal, en meer economische groei.** Recent onderzoek van de OESO bevestigt dat meer inclusieve sociale bescherming en herverdelingssystemen kunnen leiden tot een hogere groei van het bbp, terwijl een hogere inkomensongelijkheid remmend werkt op de economische prestaties. De invloed van sociale bescherming en herverdeling op welzijn is niet beperkt tot inkomenseffecten. Er zijn indicaties van een verband tussen sociale bescherming in combinatie met een zekere mate van inkomensherverdeling, en een hoger subjectief welzijn.

Beleid kan welzijn en economische prestaties verbeteren door inclusieve sociale bescherming te bevorderen en ongelijkheid in kansen en resultaten te verlagen. De nieuwe *Jobs Strategy van de OESO* benadrukt dat **een goed geregelde sociale zekerheid en bijstand, in combinatie met een actief arbeidsmarktbeleid en beleidsmaatregelen ter bevordering van de arbeidsvraag, zeer effectief kunnen zijn bij de bescherming van individuen, terwijl tegelijkertijd betere resultaten op de arbeidsmarkt worden bereikt.** De effecten kunnen belangrijk zijn, met name voor gezinnen uit de middenklasse, die een groter risico op neerwaartse mobiliteit hebben. **OESO-landen die meer uitgeven aan actieve arbeidsmarktprogramma's hebben in het algemeen minder huishoudens met een middeninkomen die lager op de inkomensladder komen te staan.** Ter ondersteuning van deze doelstellingen is er in veel landen nog ruimte voor een progressiever stelsel van inkomstenbelasting, met name voor mensen met een hoog inkomen, en een eerlijker stelsel voor de middenklasse.

Gendergelijkheid

De maatschappij en de economie hebben op diverse manieren baat bij het bevorderen van gendergelijkheid, los van de intrinsieke waarde ervan. **Het verhogen van de arbeidsparticipatie en het aantal gewerkte uren van vrouwen leidt tot een hogere productiviteit en meer groei van het bbp.** Daarnaast kan het de inkomensongelijkheid terugbrengen, het gezinsinkomen bij economische neergang ondersteunen en de middenklasse stabiliseren. **Door verbetering van de gendergelijkheid is in de EU een stijging van het totale bbp in 2050 tot 9,6 % mogelijk.** De huidige trends in levensverwachting en de vruchtbaarheidscijfers pleiten ook voor meer arbeidsparticipatie van vrouwen. Voorts blijft er ondanks de toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen een hoge genderongelijkheid in de toegang tot hoogwaardige banen. Vrouwen met een baan werken vaker in deeltijd, voor een lager salaris en in minder lucratieve sectoren.

Beleid kan zowel welzijn als economische prestaties verbeteren door de genderkloof bij de toegang tot hoogwaardige banen te helpen verkleinen. Dit betekent dat genderongelijkheid op de arbeidsmarkt, maar ook in het onderwijs en in onbetaalde zorgtaken, moet worden aangepakt. **De genderproblematiek is niet los te zien van gezinsvriendelijke beleidsmaatregelen - betaald verlof, zorgverlof en flexibele arbeidsregelingen** - die zowel mannen als vrouwen helpen een betere balans tussen werk en privé te vinden, en een groter gevoel van welzijn. Beleid dat, met name door hoogwaardig onderwijs en opvang voor jonge kinderen, het combineren van werk en gezin mogelijk maakt, kan voor een gelijk spelveld zorgen door nadelen thuis te compenseren, en vrouwen in staat stellen vooruit te komen in hun loopbaan en voorkomen dat de achterstand aan de kinderen wordt doorgegeven. Vooral een betere toegang tot opvang en voorschoolse programma's van goede kwaliteit is van wezenlijk belang voor gendergelijkheid en om kinderen de best mogelijke start in het leven te geven. Er moet tevens meer worden gedaan om geweld tegen vrouwen te bestrijden. In de EU zegt **slechts 14 % van de vrouwen die melden slachtoffer te zijn geweest van partnergeweld, dat zij zich tot de politie hebben gewend** naar aanleiding van het ernstigste incident.

Een welzijnsstrategie voor de EU

Uit alles dat in dit document naar voren is gebracht blijkt dat welzijn niet langer een interessante kanttekening is. Het verdient juist een meer centrale rol in de economische besluitvorming. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor het beleid:

- **Bij investeringen moeten de prioriteiten worden herzien op basis van de verbanden tussen de resultaten op het gebied van welzijn en economische groei op lange termijn,** zodat de voor de economie van welzijn kenmerkende positieve wisselwerking blijft bestaan.
- **De beleidseffecten moeten goed worden beoordeeld zodat er zo weinig mogelijk negatieve invloed op welzijn en groei op lange termijn is,** met name bij begrotingsaanpassingen.
- **Ongelijkheden inzake welzijnsresultaten moeten een centraal aandachtspunt in het beleid zijn. Dit vereist een coherente en geïntegreerde aanpak van de hele overheid,** omdat ongelijkheden vaak met elkaar in verband staan over vele gebieden heen en door velerlei beleidsmaatregelen beïnvloed worden.
- **Het opbouwen van een economie van welzijn is niet alleen een taak van de overheid. Ook de particuliere sector kan er op verschillende manieren toe bijdragen.**
Doeltreffende publiek-private partnerschappen die het welzijn bevorderen en particuliere financiering voor investeringen in sociale effecten zijn een innovatieve manier om de financieringsproblemen op te lossen.

Als volgende stap kunnen de beleidsaanbevelingen uit dit achtergronddocument verder worden ontwikkeld om te komen tot een actiegerichte *welzijns- en duurzaamheidsstrategie voor de EU*.